

Les *plaquettes* dels projectes itinerants de la Fundació Caixa Catalunya

Jaime Gil de Biedma, el poeta que volia ser poema

[comissariat: Carme Riera]

Amidament de Joan Coromines

[comissariat: Perejaume]

La Catalunya paisatge

[comissariat: Josep Maria Montaner]

Atmosfera Gaudí: fotografies de Joaquim Gomis

[comissariat: Daniel Giralt-Miracle]

Sert, mig segle d'arquitectura (1928-1979)

[comissariat: J. Freixa i J.M. Rovira]

Schönberg-Barcelona

[comissariat: Benet Casablanca]

Picasso, Sala Gaspar. Imatges d'una exposició de 1960

[comissariat: J.F. Yvars]

Descobrint Ricard Viñes, el pianista de les avantguardes

[comissariat: Màrius Bernadó]

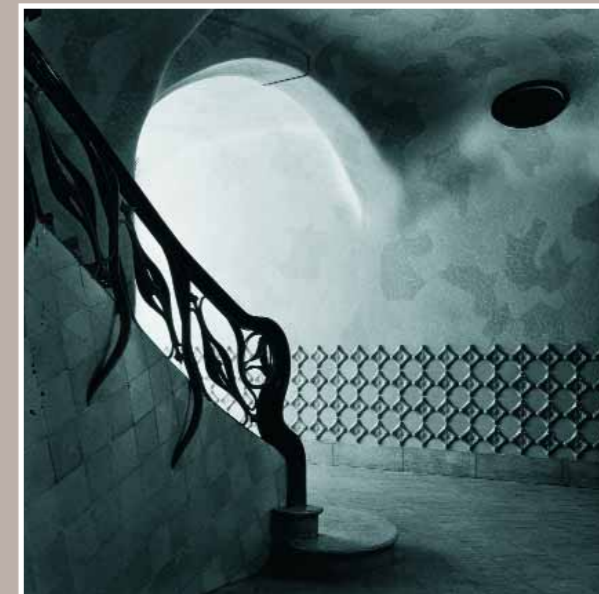
> A la contraportada: CASA MILÀ. LA PEDRERA (Barcelona)
Badalot del terrat. Detall Gelatina de plata. 50 x 50 cm

La versió castellana de esta *plaquette* se puede encontrar en:
www.fundacioaixacatalunya.org

ATMOSFERA GAUDÍ

Fotografies de
Joaquim Gomis

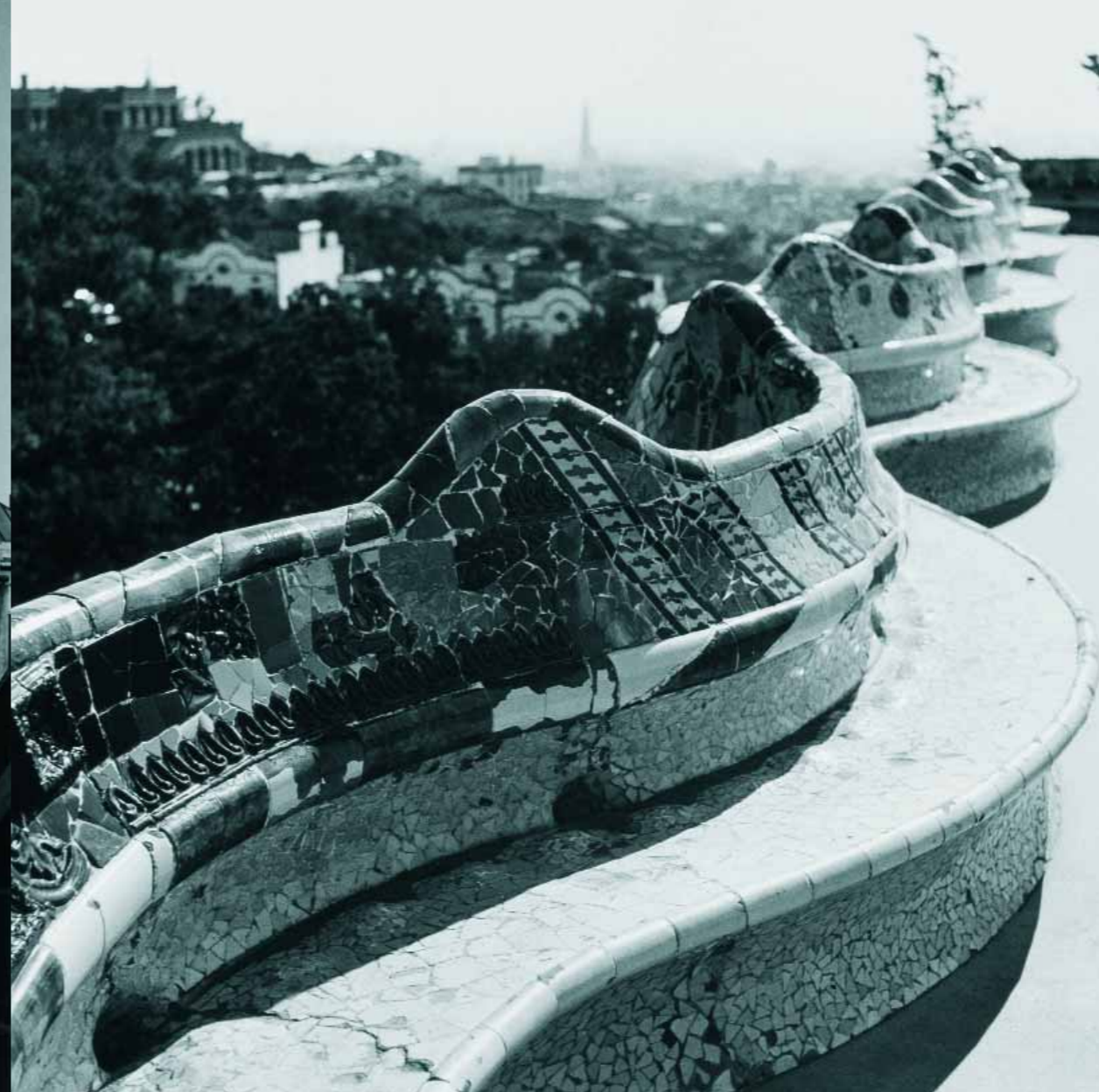

CASA BATLLÓ (Barcelona)
Vestíbul
Gelatina de plata. 50 x 50 cm

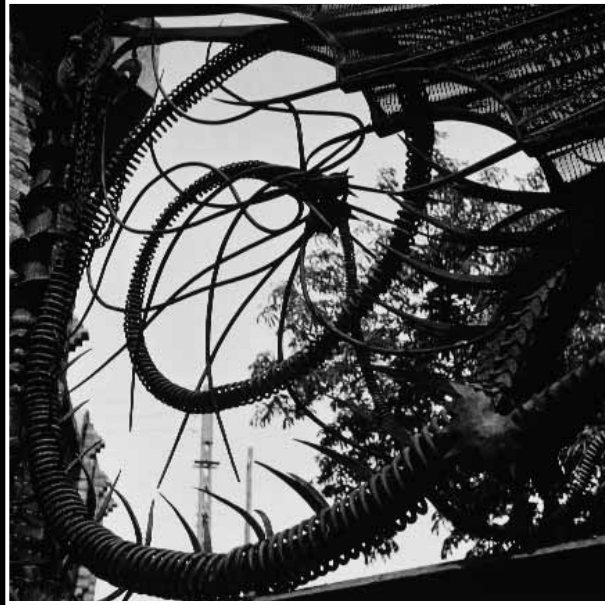
< A la portada: TEMPLE EXPIATORI DE LA SAGRADA FAMÍLIA (Barcelona)
Escala del campanar. Gelatina de plata. 50 x 50 cm

PALAU GÜELL (Barcelona)
Vista de la coberta
Gelatina de plata. 50 x 50 cm

PARC GÜELL (Barcelona)
Banc de la plaça. Detall
Gelatina de plata. 50 x 50 cm

PAVELLONS DE LA FINCA GÜELL (Barcelona)

Reixa de l'entrada. Detall del drac

Gelatina de plata, 50 x 50 cm

ATMOSFERA GAUDÍ

Fotografies de
Joaquim Gomis

Organització i producció
Fundació Caixa Catalunya

Director de la Fundació Caixa Catalunya
Àlex Susanna

Comissariat
Daniel Giralte-Miracle

Cap de projectes itinerants
Damià Martínez

Coordinació
Alexandra Benvenuti

Disseny i direcció del muntatge
Antoni Turtós

Disseny gràfic
Ana de Tord

© *Dels textos*
Daniel Giralte-Miracle

© *De les imatges*
Arxiu Joaquim Gomis

Amb la col·laboració de l'Arxiu Família Gomis

Joaquim Gomis (Barcelona 1902-1991) no solament va ser un fotògraf destacat, també fou una figura imprescindible de la nostra avantguarda en la seva doble condició de creador i promotor de nous corrents artístics. Fins i tot considerant-se un amateur, ben aviat els seus treballs van obtenir un reconeixement internacional per la qualitat que presentaven i la innovació conceptual que proposaven. Així, Sir Roland Penrose, el crític d'art i alhora pintor surrealista, afirmà que “la seva fotografia és poesia pura”, el poeta Paul Éluard va escriure: “Joaquim Gomis és una de les poques persones que pot entendre el que molta gent no entén”, i el prestigiós col·leccionista americà Amos Cahan anotava en una dedicatòria: “En homenatge a Joaquim Gomis. Haver-lo conegut m'ha donat ulls per veure-hi”. Efectivament, Joaquim Gomis va mantenir sempre una mirada atenta a tot el que fos cultura de la imatge: col·leccionava cromos, ex-libris, postals i fotografies antigues, i també cartells, revistes i llibres d'art; li interessaven tots els suports, i en tots ells descobria elements que el motivaven. De la mateixa manera se sentia atret per l'obra d'artistes novells, a qui va donar suport activament. En aquesta faceta de la seva personalitat cal destacar la feina que va dur a terme entre els anys 1932 i 1936 des de l'ADLAN (Amics de l'Art Nou), associació que va fundar i va impulsar, i de la qual arribà a ser membre del consell directiu, al costat de l'arquitecte Josep Lluís Sert i el promotor Joan Prats. Aquest grup es va convertir en una plataforma des d'on es van organitzar nombroses exposicions, entre les quals és

obligat esmentar les d'Alexander Calder, Joan Miró, Ángel Ferrant, Jean Arp i Man Ray. Una altra de les seves aportacions a la nostra cultura va ser l'exemplar monogràfic d'hivern del 1934 de la revista *D'Ací i d'Allà*, consagrat a l'art modern, que va coordinar amb el seu amic Prats, i també la tasca que va dur a terme al costat de Sert des del GATCPAC (Grup d'Artistes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània).

Gomis, com tants d'altres, es va veure obligat a exiliar-se durant la Guerra Civil. S'instal·là a París, ciutat en la qual a través de Man Ray es va relacionar amb els creadors de la nova fotografia i realitzà les seves primeres fotografies surrealistes. Els contactes que va establir a la capital francesa no van fer sinó reafirmar-lo en la seva tasca d'inductor i animador dels nous corrents artístics, per la qual cosa, acabada la contesa i novament instal·lat a Barcelona, va promoure el Club 49, agrupació fundada el 1949 amb l'objectiu de donar suport a manifestacions artístiques i musicals d'avantguarda (exposicions de Miró, Dau al Set, sessions de jazz, conferències, etc.), una feina que mai va deixar de dur a terme i que fou reconeguda per Joan Miró el 1972, quan el va designar primer director de la seva fundació a Barcelona.

Passió per la fotografia

Com a fotògraf, Gomis va iniciar la seva etapa de maduresa després de la Guerra Civil, quan va recollir l'herència de la *fotografia directa* d'Alfred Stieglitz i del llenguatge realista de Renger-Patzsch, i tot i que es va identificar amb la fotografia humanista

CASA BATLLÓ (Barcelona)
Barana del terrat. Detall
Gelatina de plata. 50 x 50 cm

de Cartier-Bresson i Brassai, progressivament es va anar inclinant per una fotografia més abstracta, en la línia de Moholy-Nagy i Otto Steiner, la que després seria anomenada *fotografia subjectiva*.

Gomis s'estimava la fotografia perquè li permetia fer una apassionada aproximació a la realitat, en el doble sentit de la paraula: intel·lectual i físic, com es posa de manifest en el mètode de treball que emprava: elegir un tema i delimitar-lo, mitjançant la presa de tantes fotografies com calgués, fins a captar el detall decisiu que l'identifiqués.

Un procés que va seguir per acostar-se a l'obra de Miró i Tàpies, a l'arquitectura eivissenca, la Barcelona modernista, l'art popular... i, molt especialment, als edificis de Gaudí, de qui va arribar a convertir-se en un dels intèrprets més destacats. De fet, Gomis va ser una de les primeres veus que, després de la guerra, es va alçar per reivindicar la figura d'aquest arquitecte tot afavorint-ne el reconeixement nacional i internacional. I ho va fer amb l'eina que tenia al seu abast: la fotografia. Els centenars d'imatges de les principals obres de Gaudí que va realitzar entre els anys 1950 i 1970 van fer possible que dedicués a l'arquitecte set llibres monogràfics. Pensats conjuntament amb el seu amic Joan Prats, aquests llibres, que va denominar "fotoscop", són eminentment visuals, i en ells la disposició, els ritmes i la seqüència de les fotografies s'han calculat acuradament perquè constitueixin autèntiques narracions visuals que segueixen un guió conceptual, i passen l'ull del lector pels punts més interessants de l'obra de Gaudí. D'alguna manera, pot afirmar-se que el mètode Gomis / Prats

recull una influència directa del cinema i és precursor dels moderns audiovisuals.

Mirar i veure Gaudí

Com ho palesen aquestes fotografies, Gomis no es va limitar a reproduir més o menys descriptivament la rica morfologia de Gaudí. Al contrari, aplicant el seu mètode d'*aproximació*, va escollir els elements que més li interessaven fins a oferir una visió inèdita i sense precedents –fins aquell moment– de l'obra de l'arquitecte. Enquadraments, punts de vista, jocs de llum i d'ombra, composicions, textures... van ser seleccionats atentament, cercant els elements essencials d'un gran trencaclosques que pot ser reconstruït a la retina de qualsevol persona que miri amb atenció aquestes fotografies o les pàgines dels seus llibres.

Sens dubte, la lectura que Gomis va fer de Gaudí constitueix una de les contribucions més importants a la història de l'art del segle XX. Així ho van entendre els prologuistes dels seus llibres, Le Corbusier, J.L. Sert, G. Gideon-Welker, Michel Tapié, Alexandre Cirici i J.E. Cirlot, entre d'altres, i d'això deixen constància els molts llibres d'història de l'art i de l'arquitectura que reproduïxen obres seves.

Però la fascinació que sentia per Gaudí el va portar més enllà. Gomis estava tan convençut que Gaudí era un dels grans artistes del segle XX que va dedicar bona part de la seva vida a difondre l'obra de l'arquitecte. Va ser el primer president d'Amics de Gaudí –entitat barcelonina que des dels anys cinquanta defensa i

preserva el patrimoni gaudinià—, va signar tots els manifestos que reivindicaven la seva obra, va col·laborar amb les exposicions més importants que sobre l'obra de Gaudí es van realitzar als anys cinquanta i seixanta a Barcelona, Roma, Nova York, etc., i les seves fotografies van ser reclamades per a la seva exhibició a diferents entitats i institucions barcelonines com el Centre Excursionista, l'Ajuntament, l'Institut Francès, la Universitat i la Fundació Joan Miró, així com per la Universitat de Harvard, el Guggenheim Museum i el Museum of Modern Art de Nova York, la UNESCO de París, la Galeria Zeit Photo Saloon de Tòquio, etc.

Gomis, que quan era infant va tenir l'oportunitat de conèixer Gaudí, en va entendre el món, els referents estètics, la lògica constructiva i la capacitat innovadora. «Crec que Antoni Gaudí era no sols un gran arquitecte, sinó també un pintor i un escultor de categoria. He donat a conèixer l'obra de Gaudí alhora que procurava ser el més fidel possible al seu esperit, als seus conceptes de llum, detall i formes», i és a aquesta fidelitat de Gomis a l'esperit gaudinià a qui devem que aquestes imatges siguin molt més que simples documents fotogràfics, reflex de la compenetració de dos llenguatges i dues personalitats que comparteixen essències idèntiques.

Com ja hem dit, la força implícita de les imatges de Joaquim Gomis només es pot comprendre si interpretem la seva obra com una opció estètica i existencial, la mateixa que li va permetre abordar l'obra de Gaudí per captar, més enllà de les formes que li són pròpies, l'atmosfera que la caracteritza.

DANIEL GIRALT-MIRACLE

CASA MILÀ. LA PEDRERA (Barcelona)
Badalot i xemeneies del terrat. Detall
Gelatina de plata. 50 x 50 cm

**TEMPLE EXPIATORI DE LA SAGRADA
FAMÍLIA** (Barcelona)
Campanar. Interior
Gelatina de plata. 50 x 50 cm

PARC GÜELL (Barcelona)
Coberta d'un dels pavellons
de l'entrada. Detall
Gelatina de plata. 50 x 50 cm

CASA MILÀ. LA PEDRERA (Barcelona)
Porta d'entrada pel carrer de Provença.
Detall
Gelatina de plata. 50 x 50 cm

CASA MILÀ. LA PEDRERA (Barcelona)
Golfes i badalot.
Detall
Gelatina de plata. 50 x 50 cm

Biografia

- 1902**
Joaquim Gomis Serdañons neix a Barcelona el 19 de setembre.
- 1914**
Primera càmera fotogràfica (Brownie 6 x 9).
- 1918**
Primera fotografia publicada al butlletí del Centre Excursionista del Montseny.
- 1921**
Viu i treballa a Anglaterra.
- 1922**
Primer viatge als Estats Units.
Viu i treballa a Nova York i Houston.
- 1925**
Segon viatge als Estats Units.
- 1929**
Coneix Joan Miró, Joan Prats i Josep Lluís Sert.
Es casa amb Odette Cherbonnier Morel a París.
- 1930**
Comença a fotografiar l'obra d'Antoni Gaudí.
S'incorpora a la tertúlia del Cafè Colón a Barcelona.
Amb Joan Prats, Josep Lluís Sert i Joan Miró funda l'ADLAN (Amics de l'Art Nou) i n'és el primer president.
- 1935**
Primeres fotografies en color "Lumière".
- 1936**
Inici de la Guerra Civil espanyola.
Exili a París. Viatges a Anglaterra, França, Holanda, Txecoslovàquia i Suïssa.
- 1939**
Després de la guerra torna a Barcelona, on s'estableix definitivament.
- 1940**
Creació del primer "fotoscop", *Eucaliptus* (sense publicar).
Primeres sessions fotogràfiques a l'estudi de Joan Miró.
- 1942**
Primer viatge a Eivissa.
- 1947**
El Govern francès li atorga la medalla de la *Reconnaissance Française* pel seu ajut als aliats durant la Segona Guerra Mundial.
- 1949**
Fundador del Club 49, successor de l'ADLAN.
Membre del Hot Club de Barcelona.
- 1951**
Diploma i medalla d'or de la Triennial de Milà per les seves fotografies sobre Gaudí i Eivissa.
- 1952**
Fundador i primer president d'Amics de Gaudí.
- 1953**
S'adhereix al Cercle Maillol de l'Institut Francès de Barcelona.
- 1954**
Vicepresident durant quatre anys de la Cambra de Comerç Americana a Espanya.
- 1955**
Viatges a Bèlgica, Colòmbia, Egipte, Grècia, Itàlia, Turquia, Mèxic, Síria i Sudan.
- 1970**
President del Premi Internacional de Dibuix Joan Miró.
- 1972**
Impulsor i fundador de la Fundació Joan Miró - Centre d'Estudis d'Art Contemporani, juntament amb J. Miró, R. Noguera i J.L. Sert, continuant el projecte iniciat per J. Prats. Primer president de la Fundació Joan Miró fins l'any 1975.
- 1987**
Amb la seva obra, la Fundació Joan Miró i l'Institut d'Estudis Nord-americans inicien una col·lecció de portafolis dedicats a grans fotògrafs espanyols.
En reconeixement a la seva actuació per crear la Fundació Joan Miró, rep d'aquesta entitat el *Premi Ocell Lunar*, concedit també a Pierre Matisse i Ramon Noguera.
- 1991**
Mor a Barcelona, el 12 de desembre.

- Bibliografia**
- Miró. Fotografies de J. Gomis, text de J.E. Cirlot. Coboalto 49, col. "El arte y los artistas españoles desde 1800". Barcelona, 1949.*
- Miró y la imaginación. Fotografies de J. Gomis, text d'A. Cirici Pellicer. Omega, Barcelona, 1949.*
- El arte de Gaudí. Fotografies de J. Gomis, text de J.E. Cirlot. Omega, Barcelona, 1950.*
- La Sagrada Família de Antonio Gaudí. Fotografies de J. Gomis, text d'A. Cirici Pellicer, selecció i seqüència de J. Prats. Omega, Barcelona, 1952.*
- Antoni Gaudí. Fotografies de J. Gomis, text de C. Martinell. Barcelona, 1955.*
- Joan Miró. Fotografies de J. Gomis, textos de J. Prévert i G. Ribemont-Dessaignes. Maeght, París, 1956.*
- Joan Miró. Fotografies de J. Gomis, textos de G. Duthuit i R. Bernier. Peter Schifferli, Zurich, 1957.*
- Gaudí. Fotografies de J. Gomis, text de Le Corbusier, selecció i seqüència de J. Prats. RM, Barcelona, 1958. Polígrafa, Barcelona, 1967*
- Atmosfera Miró. Fotografies de J. Gomis, text de J.J. Sweeney, selecció i seqüència de J. Prats. RM, Barcelona, 1959.*
- Antonio Tàpies. Fotografies de J. Gomis, text de M. Tapié, selecció i seqüència de J. Prats. RM, Barcelona, 1959.*
- Creación Miró. Fotografies de J. Gomis, text de Y. Taillandier, selecció i seqüència de J. Prats. RM, Barcelona, 1962.*
- Creación en el espacio. Joan Miró. Fotografies de J. Gomis, text de R. Penrose, selecció i seqüència de J. Prats. Polígrafa, Barcelona, 1966.*
- Park Güell. Universo en miniatura. Fotografies de J. Gomis, text de G. Gideon-Welker, selecció i seqüència de J. Prats. Polígrafa, Barcelona, 1966.*
- Ibiza fuerte y luminosa. Fotografies de J. Gomis, text de J.L. Sert. Polígrafa, Barcelona, 1967.*
- 1900 en Barcelona. Fotografies de J. Gomis, text d'A. Cirici Pellicer, selecció i seqüència de J. Prats. Polígrafa, Barcelona, 1967.*
- Antoni Tàpies o l'escarnidor de diademes. Fotografies de J. Gomis, textos de J. Brossa i F. Vicens, selecció i seqüència de J. Prats. Polígrafa, Barcelona, 1967.*
- Cripta de la Colonia Güell. Fotografies de J. Gomis, text de J.L. Sert, selecció i seqüència de J. Prats. Polígrafa, Barcelona, 1968.*
- Artesanía. Fotografies de J. Gomis, text de F. Vicens, selecció i seqüència de J. Prats. Polígrafa, Barcelona, 1968.*
- Catedral de Tarragona. Fotografies de J. Gomis, text de F. Vicens, selecció i seqüència de J. Prats. Polígrafa, Barcelona, 1970.*
- Joan Miró. Fotografies de J. Gomis, text de J.J. Sweeney, selecció i seqüència de J. Prats. Polígrafa, Barcelona, 1970.*
- Gaudí. La Pedrera. Fotografies de J. Gomis, text de M. Tapié, selecció i seqüència de J. Prats. Polígrafa, Barcelona, 1971.*
- Joaquim Gomis. Fotografías de los años 40. Fotografies de J. Gomis, text de R. Penrose. Portafolis editat per la Galeria Carl van der Voort, Eivissa, 1976.*
- Mestres de la fotografia espanyola. Joaquim Gomis. Portafolis amb 10 fotografies de J. Gomis. Fundació Joan Miró, Institut d'Estudis Nord-americans i Kodak, Barcelona, 1987.*